עין משפט נר מצוה

עג א מיי' פ"ח מהל' שחיטה הל"ח טוש"ע יו"ד סימן נו סעיף ז:
עד ב מיי' שם הל"ט ועי' בהשגות ובכ"מ טוש"ע שם סעיף ח:
עה ג מיי' שם הלכה יח טוש"ע שם סעי' ז:
עו ד ה מיי' פ"ה מהל' מאכלות אסורות הל"ח ופ"ח מהל' שחיטה הל"ב סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' נה סעיף ה:
עז ו ז מיי' שם טוש"ע שם סעי' ז:

מר בר רב אשי אמר כיון דזוגי אע"ג דלא חוורי אמר אמימר משמיה דרב זביד תלתא חוטי הוו חד אלימא ותרי קטיני איפסיק אלימא אזדא רוב בנין איפסיק קטיני אזדא רוב מנין מר בר רב אשי מתני לקולא איפסיק אלימא האיכא רוב מנין איפסיק קטיני האיכא רוב בנין בעופות שיתסר חוטי הוו אי פסיק חד מינייהו טרפה אמר מר בר רב אשי הוה קאימנא קמיה דאבא ואייתו לקמיה עופא ובדק ואשכח ביה חמיסר הוה חד דהוה שני מחבריה נפציה ואשכח תרי אמר רב יהודה אמר רב צומת הגידין שאמרו ברובו מאי רובו רוב אחד מהן כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי מכדי תלתא הוו כי מיפסיק חד מינייהו לגמרי הא איכא תרי טעמא דאיכא תרי הא ליכא תרי לא ופליגא דרבנאי דאמר רבנאי אמר שמואל צומת הגידים אפי' לא נשתייר בה אלא כחוט הסרבל כשרה ואיכא דאמרי מאי רובו רוב כל אחד ואחד כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי מכדי תלתא הוו האיכא תלתא דכל חד וחד מסייע ליה לרבנאי דאמר רבנאי אמר שמואל צומת הגידין שאמרו אפי' לא נשתייר בה אלא כחוט הסרבל כשרה: נשבר העצם כו': אמר רב למעלה מן הארכובה אם רוב הבשר קיים זה וזה מותר ואם לאו זה וזה אסור למטה מן הארכובה אם רוב הבשר קיים זה וזה מותר אם לאו אבר אסור ובהמה מותרת ושמואל אמר בין למעלה בין למטה אם רוב הבשר קיים זה וזה מותר אם לאו אבר אסור ובהמה מותרת מתקיף לה רב נחמן לשמואל יאמרו אבר ממנה מוטל באשפה ומותרת א"ל רב אחא בר רב הונא לרב נחמן לרב נמי יאמרו אבר ממנה מוטל באשפה ומותרת א"ל הכי קאמינא אבר שחיה ממנה מוטל באשפה ומותרת שלחו מתם הלכתא כוותיה דרב הדור שלחו כוותיה דשמואל הדור שלחו כוותיה דרב ואבר עצמו מטמא במשא מתיב רב חסדא לא אם טיהרה שחיטת טרפה אותה ואת האבר המדולדל בה דבר שגופה תטהר את העובר דבר שאינו גופה א"ל רבה הדורי אפירכי למה לך אותיב ממתני' נשחטה בהמה הוכשרו בדמיה דברי ר"מ ר"ש אומר לא הוכשרו א"ל מתני' איכא לדחויי כדדחינן כי סליק ר' זירא אשכחיה (א) לרב ירמיה דיתיב וקאמר לה להא שמעתא א"ל יישר וכן תרגמה אריוך בבבל אריוך מנו שמואל והא מיפלג פליג הדר ביה שמואל לגביה דרב ת"ר נשבר העצם ויצא לחוץ אם עור ובשר חופין את רובו מותר אם לאו אסור וכמה רובו כי אתא רב דימי אמר ר' יוחנן רוב עוביו ואמרי לה רוב הקיפו אמר רב פפא הלכך בעינן רוב עוביו ובעינן רוב הקיפו אמר עולא אמר רבי יוחנן עור הרי הוא כבשר א"ל רב נחמן לעולא ולימא מר עור מצטרף לבשר דהא עור ובשר קתני א"ל אנן עור או בשר תנינן איכא דאמרי [אמר עולא] א"ר יוחנן עור מצטרף לבשר א"ל רב נחמן לעולא ולימא מר עור משלים לבשר לחומרא א"ל אנא עובדא ידענא דההוא בר גוזלא דהוה בי רבי יצחק דעור מצטרף לבשר הוה ואתא לקמיה דר' יוחנן ואכשריה א"ל בר גוזלא קאמרת בר גוזלא דרכיך שאני הנהו גידין רכין דאתו לקמיה דרבה אמר רבה למאי ליחוש להו חדא דאמר ר' יוחנן גידין שסופן להקשות

נמנין

מר בר רב אשי אמר כו'. פי' בקונטרס דכמר בר רב אשי קיי"ל בכל דוכתי בר ממכתב אודיתא ומיפך שבועה וכן יש בסדר תנאים ואמוראים ור"ח פי' דקיי"ל כוותיה בכל דוכתין בר ממיפך שבועה וחיורי וסימן כולו הפך לבן וחיורי היינו הך דשמעתין וכן פי' רבינו תם: **איפסיק** חד מינייהו טרפה. לא שייך למתני גבי יתר עליהן עוף (לעיל נו.) משום דכשנפסק אחד מהן סוף כולן ליפסק: **ואם לאו** זה וזה אסור. והא דקתני רישא נחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה ה"ה נמי נשבר העצם ואין רוב בשר קיים ואגב סיפא נקט נחתכו דלמטה אפי' נחתכו לגמרי כשרה: **רוב** עוביו ואמרי לה רוב הקיפו. זימנין דמשכחת לה זה בלא זה שאין העצם עגול לגמרי אלא מרחיב מצד אחד ומיצר מצד אחד ובקונטרס פירש בענין אחר: **למאי** ליחוש לה חדא וא"ר יוחנן כו'. תימה דהתם גבי פסח פליגי משום דמר אזיל בתר השתא ומר אזיל בתר סוף כדמפרש בכיצד צולין (פסחים פד.) ומה שייכא הכא פלוגתא הכא לענין הגנה וי"ל משום דברייתא קתני אם עור ובשר חופין את רובו משמע דאי חשיב בשר מגין: **גידין** שסופן להקשות. בפרק כיצד צולין (שם דף פד.) פי' בקונטרס גידי צואר ואין נראה דהכא מייתי לה אגידי רגל ועוד דגידי צואר לעולם קשין הן ואין רגילות לאכלן כלל כמו עצמות כדאמרינן בכיצד צולין (שם פג:) הגידין והנותר והעצמות ישרפו לששה עשר ופריך הני גידין היכי דמי אי גידי בשר ליכלינהו ואי דלייתור היינו נותר אלא פשיטא גידי צואר משמע שהם רגילים להיות נותר בכל שעה (ט):

אל

דזוגי. דגולין קליר"ש לבנים קלת: **תלתא חוטי הוו.** צומת הגידין: **אודא רוב בנין.** שהוא עב משניהם וכיון דאזל רובא טרפה: **שני מחבריה.** עב מחברו: **נפציה.** נפלו קרפי"ר בלע"ז: **ברוב אחד מהם.** אם נפסק רובו של אחד מהם טרפה: **הא איכא תרי.** רובו קיים: **הסרבל.** של למר ומעמידין בית הצואר בחוט כמו שאנו עושין ברצועות: **וכמר בר רב אשי קיי"ל בכל דוכתי בר מתרתי מכתב אודיתא** (סנהדרין דף כט:) **ומיפך שבועה** (שבועות דף מא.). **ובשיעור צומת גידין** אחר שנחלקו ולא איתפרש הלכתא כמאן בשל תורה הלך אחר המחמיר [ע"ז ז.] וטרפות דאורייתא הלכך מעילוי ערקומא עד מקום שמתפשטין כל מקום שחותך שם הוי צומת הגידין ואפי' רכובה קיימת ועצם קיים טרפה: **למעלה מן הארכובה.** אם נשבר העצם שם ורוב בשר שעל השבירה קיים. עור ובשר חופין רוב העצם: **זה וזה.** אבר ובהמה מותר: **ואם לאו זה וזה אסור.** ומתני' דקתני אם לאו אין שחיטתו מטהרתו דמשמע אבר אסור ובהמה מותרת אלמטה מן הארכובה קאמר: **אבר אסור.** משום מדולדל. **ולשמואל** מתני' בין למעלה ובין למטה קאמר ושני לה למתני' בין נחתכו לגמרי לנשבר העצם משום דהכא גידין קיימי: **ולרב נמי.** בלמטה מן הארכובה יאמרו כו': **שחיה ממנה.** שהנשמה תלויה בה: **מוטל באשפה.** דקאמר אבר אסור ואתה חותכו ומשליכו לאשפה: **כוותיה דרב.** דלמעלה מן הארכובה זה וזה אסור: **ואבר עצמו מטמא במשא.** דשחיטה עושה ניפול: **מיתיבי כו'.** אלמא אין שחיטה עושה ניפול: **הדורי אפירכי.** לאותובי מברייתא שאינה ידועה לכל: **אותיב ממתני'.** שסגורה בבית המדרש בפי כולם דתנן בהעור והרוטב (לקמן קכו.) האבר והבשר המדולדלים נשחטה הבהמה הוכשרו לקבל טומאת אוכלין אלמא אין בה טומאת נבלות: **לא הוכשרו.** התם מפרש טעמא: **כדדחינן.** לעיל בפרקין (דף עג:) מאי הוכשרו אבשר קאמר דאי נמי שחיטה עושה ניפול אין טומאת נבלה בבשר הפורש מן המי דגידין ועצמות בעינן כדיליף התם: **להא שמעתא.** דרב דאמר לעיל אם לאו זה וזה אסור דרב ירמיה בר אבא תלמיד דרב הוה ואמר לה לשמעתיה דרב: **אריוך.** קרי שמואל על שם אריוך מלך אלסר (בראשית יד) דהלכתא כוותיה בדיני: **רוב עוביו.** שלא יצא רוב עובי השבירה לחוץ אלא מיעוט חלל העצם נגלה ורובו נכסה: **רוב הקיפו.** עוביו של עצם לא מעלה ולא מוריד אם רוב היקף הבשר שסביב העצם על השבר קיים אפי' נהפך חלל העצם ויצא דרך נקב קטן כשר ואם רוב היקף העצם סביב השבירה מגולה אפי' כיונה בליטת ראש השבירה נגד בשר הקיים והרי כל חלל העצם נכסה אפי' הכי טרפה: **בעינן רוב עוביו.** נכסה שלא יצא רוב החלל דרך נקב הבשר ושיהא רוב היקף הבשר שעל השבר קיים: **עור הרי הוא כבשר.** אם ניטל הבשר מתחת העור והעור חופה את עוביו והיקפו כשר: **ולימא מר עור מצטרף לבשר.** לחומרא דליבעי חציו עור וחציו בשר: **אנן עור או בשר תנינא.** בהך ברייתא דלעיל: **ולימא מר עור משלים לבשר.** דליבעי רוב הכיסוי בבשר ומיעוטו עור להצטרף בין שניהם לכסוי רוב העצם: **בר גוזלא.** שנשברה רגלו: **דרכיך.** עורו לפיכך חשוב כבשר: **הנהו גידין הרכין.** דהוו מצטרפי לבשר וחופין רוב עצם הנשבר:

נמנין

רבינו גרשום

היכא דפרעי טבחי שמנקרין ניקירון: ארבע בטרי. ד' אצבעות: בליטי שניכרין בין הבשר. אשוני קשים: כיון דזייגי צלולין: רוב בנין. וטרפה: צומת הגידים שאמרו ברובו: דאי נפסקו צומת הגידים רוב אחד מהן טרפה: טעמא דאיכא תרי הא ליכא תרי לא כלום הא ליכא תרי ונפסק רובו של אחר טרפה אע"ג דנשתייר בו שליש והיינו פליגא דרבנאי דסבירא ליה לשמואל אי נפסק חד מתלתא חוטי של צומת הגידים ולא נשתייר מאותו שנפסק אלא שליש כשרה. ואיכא דאמר מאי רובו רוב כל אחד ואחד שליש: אם רוב בשר קיים על העצם: זה וזה מותר הבהמה והאבר: הכי קאמינא אבר שחיה ממנו. כלומר למעלה מן הארכובה שחיה ממנו מוטל באשפה כו'. מותיב רב חסדא לא אם טיהרה שחיטת טרפה אותה כו' והא קא חזינן הכא דאבר המדולדל בה טיהרה וכיצד אמרת האבר עצמו מטמא במשא אע"ג דשחטו את אמו: לותביה ממתניתין נשחטה הבהמה הוכשרו בדמיה כלומר דאין שחיטה עושה ניפול וכוללתו השחיטה ומטהר מידי נבלה בין האבר המדולדל ובין הבשר המדולדל. אי ממתניתין איכא לדחוייה כדדחינן דאיכא למימר מאי הוכשרו הבשר הפורש מן האבר והבשר הפורש מן הבהמה אבל אבר לא איכא למימר דלא: דיתיב וקאמר לה להא שמעתא דרב אם עור ובשר חופה אותו מותר האבר: עור הרי הוא כבשר אפי' לא חופה אותו אלא עור מותר: עור מצטרף לבשר. כלומר חציו עור וחציו בשר: ולימא עור משלים לבשר. שיהא בבשר רוב:

מסורת הש"ס

א) עיין בהרא"ש בזה, ב) [לעיל עג.], ג) [נדה סה:], ד) [לעיל עג: לקמן קמ:], ה) [ברכות מג: וש"נ], ו) [שבת נג.], ז) [ל"ל דרבה], ח) [ל"ל רבה], ט) פסחים פד., י) [עיין פרש"י שבת נג. ד"ה שמואל ותוס' על לידו], כ) [וע"ע תוס' יומא פג. ד"ה מר ותוס' סנהדרין כט: ד"ה מר ותוס' שבועות מא. ד"ה ולמר ותוס' כתובות פד: ד"ה והוא ידף נו. ד"ה אלמנה], ל) [וע"ע תוס' פסחים פד. ד"ה גידין],

גליון הש"ס

גמ' אמר רב פפא הלכך. לעיל ד' סט ע"א שבת ד' כ ע"א:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אשכחיה לרבי ירמיה בר אבא דיתיב:

לעזי רש"י

קליר"ש. בהירים, צלולים.
קרפי"ר. הוצא מסבך, התר.

מוסף רש"י

ואת האבר המדולדל בה. כגון בהמה שנחתך ממנה אבר ומעורה ותלוי במקצת, דאמרינן בהעור והרוטב (לקמן קכו:) האבר המדולדל בבהמה ונשחטה מטמאה טומאת אוכלין ולא טומאת נבלות, מדקתני הוכשרו בדמיה, ואי נבלה מאי הכשר איכא למימר, ואע"פ שאסורין באכילה, כדקתני להכיא האבר והבשר המדולדלים (לעיל עג.). דבר שגופה. כלומר דין הוא שתטהרנו מפני שהוא גופה (שם). נשחטה בהמה. נטהרה מלטמאה עוד משום נבלה ואע"פ שאסורין באכילה, כדאמרינן בבהמה המקשה (לעיל עג:) חושבת כשדה טרפה, מידי נבלה טהור, דאין שחיטה עושה ניפול והוכשרו בדמיה לקבל טומאה בלא הכשר אחר (לקמן קכו:). יישר. יפה אמרת (שבת קנו.) ספיר קאמרת (פסחים נג: לעיל עג.). וכן תרגמה אריוך. שמואל קרי אריוך על שם שהיה בקי בדינין ויושב כמלך השופט על הארץ לשון דינא מלך (שבת נג.) לשון מלך כמו ניר אריה יהודה, להכי קרי לשמואל אריוך, דקיי"ל הלכה כשמואל בדינא כי היכא דדינא דמלכותא דינא (מנחות לח:).